

**ΠΕΡΙΟΔΕΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ
ΤΟΥ ΔΙΑΖΩΜΑΤΟΣ κ. ΣΤΑΥΡΟΥ ΜΠΕΝΟΥ
ΣΤΟΥΣ ΑΡΧΑΙΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ ΘΕΑΣΗΣ ΤΗΣ ΣΑΜΟΘΡΑΚΗΣ**

24 Απριλίου 2010

Δ Ι Α Ζ Ω Μ Α

Σωματείο «ΔΙΑΖΩΜΑ», Μπουμπουλίνας 30, Τ.Κ. 10682, Αθήνα
www.diazoma.gr / info@diazoma.gr

Το Σάββατο 24 Απριλίου ξεκίνησα το ταξίδι μου προς την **Αλεξανδρούπολη**, στα πλαίσια του οποίου είχα την ευκαιρία να επισκεφθώ και το όμορφο νησί της **Σαμοθράκης**.

Το μεσημέρι της Κυριακής επιβιβαστήκαμε στο πλοίο μαζί με τους κ.κ. Γιάννη Λασκαράκη, ιδρυτικό μέλος του Διαζώματος και εκδότη της εφημερίδας «Η ΓΝΩΜΗ», την κα Λιοναράκη Μυρσίνη, κοινωνιολόγο, τον κ.κ. Γιάννη Τζανετάκο, δημοσιογράφο και τον κ.κ. Δημήτρη Μάτσα, προϊστάμενο της ΙΘ' Εφορείας Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων.

Στο νησί μας περίμενε ο δήμαρχος Σαμοθράκης και μέλος του «Διαζώματος» κος Ιωάννης Πετρούδας, ο δημοτικός σύμβουλος και τέως υπερνομάρχης Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, κος Χρήστος Χατζόπουλος.

«εν πλω», από αριστερά διακρίνονται οι κ.κ. Γιάννης Λασκαράκης, Δημήτρης Μάτσας, Μυρσίνη Λιοναράκη και Γιάννης Τζανετάκος

Από αριστερά διακρίνονται οι κ.κ. Δημήτρης Μάτσας, Σταύρος Μπένος, Γιάννης Τζανετάκος και Μυρσίνη Λιοναράκη

Την επόμενη ημέρα το πρωί επισκεφθήκαμε τον αρχαιολογικό χώρο του Καβειρίου, όπου μας ξενάγησε ο προϊστάμενος της ΙΘ' Εφορείας Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων, κος Δημήτρης Μάτσας.

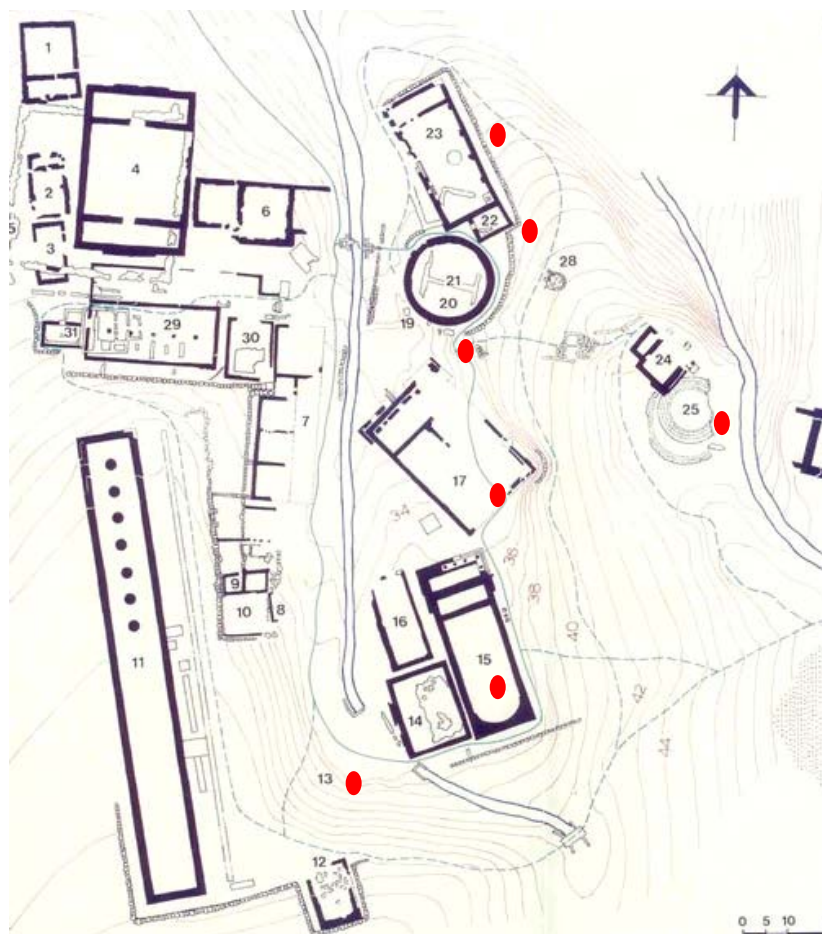
Το ιερό των Καβείρων είχα επισκεφθεί και στο παρελθόν, αλλά σήμερα έχοντας αποκτήσει μια νέα ματιά μέσω του «Διαζώματος», ο χώρος αυτός μου αποκαλύφθηκε εκ νέου, χαρίζοντάς μου μια μοναδική εμπειρία. Στο ιερό αυτό τελούνταν κατά την αρχαιότητα τα Μυστήρια της Σαμοθράκης.

Τα Μυστήρια ακτινοβόλησαν στη διάρκεια της ελληνικής και ρωμαϊκής αρχαιότητας. Τα μυστήρια κατά την αρχαιότητα ήταν απόρρητες τελετές μύησης που στόχευαν σε αλλαγή της ψυχικής διάθεσης του ατόμου και στη βίωση του θείου. Η ταυτότητα και η φύση των θεών της Σαμοθράκης δεν αποκαλυπτόταν και παρέμενε αινιγματική. Οι αρχαίοι συγγραφείς τους ανέφεραν συχνά με το όνομα Κάβειροι. Σε επιγραφές που βρέθηκαν στη Σαμοθράκη οι θεοί αναφέρονταν απλά Θεοί ή Μεγάλοι Θεοί. Οι Κάβειροι ήταν θεότητες ξένες προς το ελληνικό Πάνθεο. Το όνομά τους ίσως παράγεται από τη σημιτική λέξη Kabir που σημαίνει μεγαλοδύναμος.

Το ιερό των Καβείρων στη Σαμοθράκη, σε αντίθεση με το ιερό της Ελευσίνας, ήταν ανοιχτό σε κάθε αμύητο επισκέπτη. Η ετήσια εορτή των Μυστηρίων της Σαμοθράκης ήταν τριήμερη και γινόταν το καλοκαίρι, το μήνα Ιούνιο. Σε αυτή συνέρρεαν προσκυνητές από άλλα γειτονικά, ή απομακρυσμένα μέρη. Μια άγνωστη προελληνική γλώσσα χρησιμοποιούνταν ως lingua sacra. Στα μυστήρια η συμμετοχή δεν ήταν υποχρεωτική. Υπήρχαν, όπως και στα Ελευσίνια Μυστήρια, δύο βαθμοί μύησης: η μύηση και η εποπτεία. Οι τελετές γίνονταν το βράδυ υπό το φως των πυρσών και λυχναριών, πιθανότατα στο Ιερό ή το Ανάκτορο. Ο μούμενος περνούσε από μια διαδικασία, η οποία προέβλεπε: αλλαγή της ενδυμασίας του, αποκάλυψη ιερών αντικειμένων και συμβόλων, καθαρμό ή σπονδή, τελετουργική πράξη, εξαγνιστικό λουτρό, επίδεση της πορφυρής ζώνης και απόκτηση του ιερού δαχτυλιδιού, εξέταση της

καθαρότητας του και θυσία. Στο μούμενο επιβαλλόταν νηστεία, το τέλος της οποίας συνοδεύταν από πανηγυρικού χαρακτήρα συμπόσιο και κατανάλωση κρασιού σε βαθμό μέθης.

Ο μύστης με τη συμμετοχή του στα μυστήρια προσδοκούσε καλή τύχη, εξασφάλιζε την προστασία στα θαλασσινά ταξίδια και εξασφάλιζε την υπόσχεση για καλύτερη μεταθανάτια ζωή.

Το σχέδιο του ιερού

Οι πρώτες ενδείξεις για δραστηριότητα στο ιερό τοποθετούνται 7^ο αιώνα π.Χ., αλλά η οικοδόμηση των μνημειακών κτιρίων αρχίζει τον 4^ο αι.

Γεγονός όμως είναι ότι οι λεπτομέρειες γύρω από τις διαδικασίες των μυστηρίων παραμένουν ασαφείς, καθώς αυτά ήταν απόρρητα.

Στο ιερό των Μεγάλων Θεοτήτων βρέθηκε το 1863 το περίφημο άγαλμα της Νίκης, το οποίο σήμερα βρίσκεται στο Μουσείο του Λούβρου.

Στο ιερό των Καβείρων υπάρχουν τέσσερα μνημεία, τα οποία εμπίπτουν στην οικογένεια των αρχαίων χώρων θέασης και ακρόασης.

Το αρχαίο θέατρο (1^{ος} χώρος θέασης: αριθμός 13 στο σχέδιο), το οποίο κατασκευάστηκε στο πρώτο μισό του 2^{ου} αι. π.Χ., δε σώζεται σήμερα).

Την περίοδο 1927-1937 το θέατρο συλήθηκε και σώζονται σήμερα μόνο δύο εδώλια.

Παλαιότερες φωτογραφίες του θεάτρου, από την εποχή της ανασκαφής του 1923

Το κοίλο του Θεάτρου

Το κοίλο

Ορατή είναι σήμερα η θέση του θεάτρου, όπου διακρίνεται και η γεωμετρία του κοίλου. Σήμερα το θέατρο δε μπορεί να αποκατασταθεί λόγω της αποσπασματικής διατήρησής του.

Στα ανατολικά του θεάτρου θαυμάσαμε το Ιερό, δωρικό οικοδόμημα που άρχισε να κτίζεται γύρω στο 325 π.Χ. και ολοκληρώθηκε το 150 π.Χ. (αριθμός 15 στο χάρτη).

Το κτίριο αυτό σχετιζόταν με τη μύηση στον ανώτερο βαθμό των μυστηρίων, την εποπτεία.

Τμήμα της κιονοστοιχίας της πρόσοψης είναι σήμερα αναστηλωμένο.

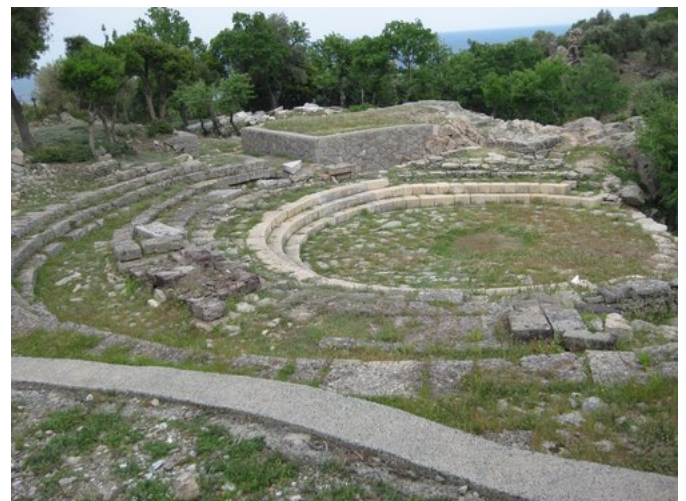

Το Ιερό

Επόμενη στάση μας ήταν στον **κυκλικό θεατρικό χώρο** στην περιοχή του Ανατολικού Λόφου. (**2^{ος} χώρος θέασης: αριθμός 25 στο χάρτη**) Η περιοχή του Ανατολικού Λόφου είχε συνδεθεί με κάποια εισαγωγική τελετή.

Οι υποψήφιοι για μύηση έμπαιναν στο ιερό από τα ανατολικά και προχωρούσαν πρώτα προς τον πλακοστρωμένο κυκλικό χώρο, διαμέτρου 9μ.

Ο χώρος αυτός περιβαλλόταν από πέντε βαθμίδες και στο κέντρο του υπήρχε μαρμάρινος βωμός. Στις βαθμίδες έστεκαν όρθιοι και ίσως παρακολουθούσαν ή έπαιρναν μέρος σε κάποιας μορφής δρώμενα.

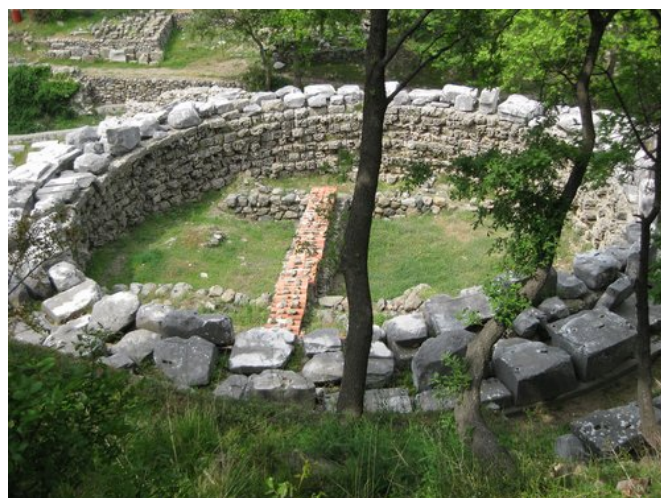
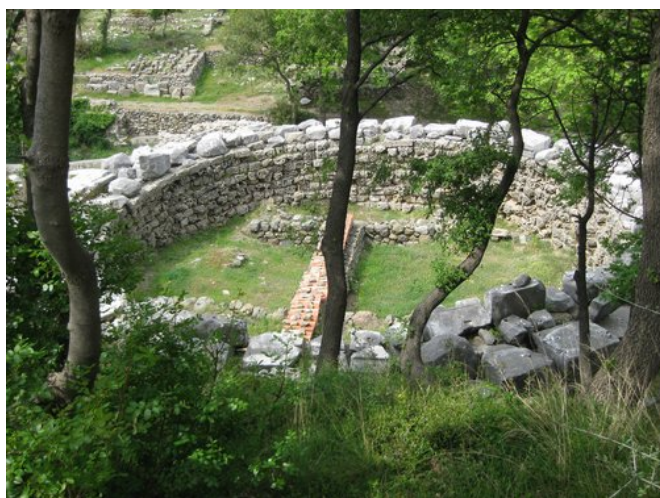
Ο κυκλικός θεατρικός χώρος

Ο ιερός κύκλος κατασκευάστηκε μέσα στον 5^ο αι. π.Χ., αλλά η σημερινή μορφή του χρονολογείται στο τέλος ή στις αρχές του 4ου αι. π.Χ.

Από αριστερά διακρίνονται οι Γιάννης Τζανετάκος, Σταύρος Μπένος, Γιάννης Λασκαράκης, Δημήτρης Μάτσας μπροστά από τον κυκλικό θεατρικό χώρο

Επόμενο μνημείο που επισκεφθήκαμε, το οποίο εμπίπτει επίσης στην οικογένεια των χώρων θέασης και ακρόασης, ήταν η **Θόλος της Αρσινόης**. (3^{ος} χώρος θέασης: αριθμός 20 στο χάρτη) Η Θόλος αφιερώθηκε στους Μεγάλους Θεούς από τη βασίλισσα Αρσινόη Β' ανάμεσα στα έτη 288 και 270 π.Χ. Προοριζόταν για θυσίες και επίσημες συγκεντρώσεις στην ετήσια καλοκαιρινή εορτή. Αποτελεί το μεγαλύτερο γνωστό κυκλικό οικοδόμημα της αρχαιότητας.

Η Θόλος της Αρσινόης

Εξωτερικά φαινόταν ότι η Θόλος αποτελείται από δύο ορόφους: ένα κλειστό τύμπανο κάτω και πάνω δωρικό πεπεδίον. Η στέγη ήταν κωνική. Η είσοδος βρισκόταν στη νότια πλευρά. Στο επιστύλιο πάνω από τη θύρα εισόδου ήταν χαραγμένη η αναθηματική επιγραφή, η επιγραφή δηλαδή με την οποία η Αρσινόη, κόρη του βασιλιά Πτολεμαίου αφιέρωσε το κτίσμα στους μεγάλους θεούς.

Στη συνέχεια συναντήσαμε «**το κτίριο με τις χορεύτριες**». (αριθμός 17 στο χάρτη) Πρόκειται για το μεγαλύτερο και πρωιμότερο μαρμάρινο οικοδόμημα στο ιερό. Χρονολογείται γύρω στο 340 π.Χ. και πιθανότατα αποτελούσε ανάθημα του Φιλίππου του Β'. Αποτελούνταν από δύο όμοιες ορθογώνιες αίθουσες και ένα πρόπυλο εισόδου. Το κτίριο διακοσμούσαν αρχιτεκτονικά γλυπτά, πιθανότατα του γλύπτη Σκόπα.

Κτίριο με τις χορεύτριες

Γλυπτή ζωφόρος περιέτρεχε το κτίριο, γνωστή ως ζωφόρος με τις χορεύτριες.

Στο κτίριο αυτό γινόταν μια τελετή: οι μύστες με δεμένα τα μάτια περιπλανιόντουσαν στο σκοτάδι σε αναζήτηση της θεάς Αρμονίας, κόρης του Δία και της Ηλέκτρας. Σύμφωνα με το μύθο την Αρμονία είχε απαγάγει ο Κάδμος στο πέλαγος όταν, στη διάρκεια της αναζήτησης της αδελφής του Ευρώπης, πέρασε από τη Σαμοθράκη.

Η τελευταία σώθηκε και μεταφέρθηκε στο νησί από τα αδέρφια της, το Δάρδανο και Ιασίονα.

Ζωφόρος με χορεύτριες

Αφήνοντας τη Θόλο επισκεφθήκαμε τέλος την **Ιερή Οικία**, (αριθμός 22 στο χάρτη) μικρό τετράγωνο οικοδόμημα και το **Ανάκτορο**, όπως παλιά ονομαζόταν. (4^{ος} χώρος θέασης: αριθμός 23 στο χάρτη). Τα κτίρια αυτά, τα οποία εφάπτονται, χρονολογούνται στην Πρώιμη Αυτοκρατορική περίοδο. Η χρησιμότητα του χώρου του ανακτόρου; κατά την αρχαιότητα ακόμη διερευνάται, ωστόσο νεότερες έρευνες υποστηρίζουν πως αυτό αποτελούσε πιθανώς ένα βουλευτήριο.

Τους τοίχους της ιερής οικίας εσωτερικά διέτρεχαν μαρμάρινοι πάγκοι. Πάνω στους τοίχους ήταν προσαρτημένες μαρμάρινες πλάκες με τους καταλόγους των μυστών.

Το ανάκτορο

Το ανάκτορο αποτελούσε το τελευταίο δωμάτιο για τον πρώτο βαθμό μύησης. Από κάθε μακρύ τοίχο του ανακτόρου προεξείχαν εσωτερικά τέσσερις κτιστοί πεσσοί. Στη δυτική πρόσοψη αυτού υπήρχαν τρεις θύρες. Κατά μήκος του ανατολικού και τμήματος του βόρειου τοίχου υπήρχε ξύλινη εξέδρα. Στο

υπερυψωμένο βόρειο τμήμα του ανακτόρου επιτρεπόταν η είσοδος μόνο μετά τη μύηση. Εκεί ήταν τοποθετημένα και χάλκινα αγάλματα των Καβείρων.

Κλείνοντας αξίζει να προσθέσω πως το νησί αυτό μας επιφύλασσε μια μικρή έκπληξη. Λόγω των ισχυρών ανέμων που έπνεαν στην περιοχή αποκλειστήκαμε. Σε δημοσίευμα της εφημερίδας «ΓΝΩΜΗΣ» αναφέρεται χαρακτηριστικά:

«Μόνο που η εκλεκτή παρέα δεν υπολόγισε τα **8 μποφόρ**. Οι θεοί της Σαμοθράκης, κατέστησαν για άλλη μια φορά σαφές στους επισκέπτες τους, πως η «αβεβαιότητα» είναι δώρο, που μπορεί κανείς κυρίως να απολαύσει στο ιδιαίτερο αυτό νησί του Βορείου Αιγαίου.»

